

■ «Γιατί δὲν ὑπάρχει πιά συμπόνια, ἀνθρωπιὰ καὶ κατανόηση;»

Γιατί κλείνουμε τὰ μάτια στὴν βία;*

Ἡ περίπτωση τῆς Kitty Genovese

Μάρτιος 1964, Νέα Υόρκη, συνοικία Κουΐνς... Μια «καλὴ» γειτονιά.

Ἡ 28χρονη Kitty Genovese, γυρίζοντας στὸ σπίτι της ἀπὸ τὴν δουλειά, ἀργὰ ἓνα βράδυ, δέχθηκε ἐπίθεση ἀπὸ ἓναν μανιακὸ μὲ μαχαίρι.

Οἱ κραυγές της ἀρχικὰ τὸν ἀπομάκρυναν.

Ὅμως, βλέποντας πὼς δὲν ἔρχεται κανεὶς νὰ τῆς παράσχει βοήθεια, τῆς ἐπιτέθηκε ξανά. Ἡ Kitty κατάρφερε ἀκόμη μιὰ φορὰ νὰ ξεφύγει, οὐρλιάζοντας γιὰ βοήθεια. Κάνενας, ὅμως, δὲν ἐμφανίστηκε.

Ἀφοῦ μαχαιρώθηκε ἀκόμη ὀκτῶ φορές, κακοποιήθηκε σεξουαλικά, καί, τέλος, ἐξέπνευσε τριάντα μέτρα ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της.

Μισὴ ὥρα κτηνωδίας πῆρε στὸν δολοφόνου ἢ ὅλη ἐπίθεση. Μισὴ ὥρα ἀγωνίας καὶ τρόμου γιὰ τὸ ἄτυχο θῦμα, ποὺ τὰ ἐζήση ὅλα αὐτὰ ὀλομόναχο, στὴν πυκνοκατοικημένη συνοικία...

Ὅντως δὲν ἄκουσε κανεὶς τίποτα;...

Ἀργότερα, ἡ τοπικὴ ἀστυνομία δέχθηκε ἓνα τηλεφώνημα ἀπὸ κάποιον ἀνώνυμο μάρτυρα, ποὺ ἀνέφερε τὸ περιστατικὸ, ἀρνήθηκε ὅμως νὰ πεῖ τὸ ὄνομά του, γιὰ νὰ μὴν «ἀνακατευτεῖ».

Τὴν ἐπόμενη μέρα ἡ ἀστυνομία πῆρε καταθέσεις ἀπὸ τοὺς γείτονες τῆς Kitty.

Τριάντα ὀκτῶ ἄνθρωποι παραδέχθηκαν, ὅτι ἄκουσαν τὶς κραυγές. Ὅλοι εἶχαν χρόνο στὴν διάθεσή τους νὰ κάνουν κάτι. Ὅμως ὅλοι ἔμειναν ἄπραγοι...

* * *

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ συγκλόνησε τὴν Ἀμερικὴ καὶ ἐγινε τὸ ἔναυσμα γιὰ τὴν ἔρευνα πάνω στὴν συμπεριφορὰ βοήθειας.

Πλείστες θεωρίες αναπτύχθηκαν, προκειμένου οί επιστήμονες νὰ καταλάβουν –καὶ νὰ δικαιολογήσουν– τὸ γιατί κανεὶς δὲν βοήθησε ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

* * *

Σύμφωνα μὲ τὸ μοντέλο τοῦ ἀμέτοχου παρατηρητῆ-ὕπολογιστῆ, σὲ περίπτωση ἑκτακτῆς ἀνάγκης, ὁ ἀμέτοχος παρατηρητῆς (ἐδῶ οἱ γείτονες), ὑπολογίζει τὸ προσλαμβανόμενο κόστος καὶ τὰ ὀφέλη πὸν συνεπάγεται ἡ παροχὴ βοήθειας, σὲ σχέση μὲ τὴν μὴ παροχὴ βοήθειας.

Ἐν προκειμένῳ, οἱ γείτονες πὸν ἄκουσαν τὶς φωνὲς τῆς κοπέλας, σίγουρα ἔνιωσαν ψυχικὴ ἀναστάτωση, ἄγχος ἢ φόβο, καὶ ἀκριβῶς αὐτὸς ὁ φόβος –μὴν ἐπιτεθεῖ καὶ σὲ αὐτοὺς ὁ δολοφόνος– κυριάρχησε καὶ τοὺς ὀδήγησε στὸ νὰ μὴν κάνουν τίποτα· ὄχι μόνον δὲν ὑπῆρξε ἀμιγὲς συναίσθημα *ἀλτρουϊσμοῦ*, ἀλλὰ οὔτε καν ἀνθρώπινο, ἐνσυναισθητικὸ ἐνδιαφέρον πρὸς κάποιον πὸν ὑποφέρει/κινδυνεύει.

Ἡ πραγματικότητα δείχνει ὅτι, ὅταν ὑπάρχουν πολλοὶ αὐτόπτες ἢ αὐτήκοοι μάρτυρες ἐνὸς περιστατικοῦ, σχεδὸν κανεὶς δὲν προβαίνει σὲ συμπεριφορὰ βοήθειας, διότι συμβαίνει αὐτὸ πὸν ὀνομάζεται *διάχυση τῆς εὐθύνης*. Ὅλοι ὑποθέτουν πὸς κάποιος ἄλλος θὰ ἀναλάβει τὴν εὐθύνη νὰ ἐνεργήσει, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν τὸ κάνει κανεὶς.

* * *

Σήμερα, ἐν ἔτει 2022, τὰ ἐγκλήματα γίνονται συνεχῶς περισσότερα καὶ ἀγριότερα. Δολοφονίες καὶ βιασμοὶ γίνονται πλέον καθημερινὸ φαινόμενο. Ἐγκλήματα εἰδεχθῆ, πολλὰ ἐκ τῶν ὁποίων θὰ μπορούσαν νὰ εἶχαν ἀποφευχθεῖ, ἐὰν κάποιος βοηθοῦσε (εἴτε προληπτικά, γνωρίζοντας τὴν ἐπικινδυνότητα, εἴτε κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ συμβάντος).

Τὸ παρελθόν, δυστυχῶς, δὲν ἀλλάζει. Ὅμως εἶναι στὸ χέρι μας νὰ ἀλλάξουμε τὸ μέλλον.

* * *

Σύμφωνα μὲ τὸν κορυφαῖο κοινωνικὸ ψυχολόγο Bandura, ἡ ἀνθρώπινη κοινωνικὴ συμπεριφορὰ δὲν εἶναι ἔμφυτη, ἀλλὰ μαθαίνεται μέσα ἀπὸ τὰ κατάλληλα πρότυπα. Δηλαδή, τὰ παιδιά, ἀπὸ μικρὴ ἡλικία πρέπει νὰ διδαχθοῦν τὴν *συμπεριφορὰ βοήθειας*. Ἡ διδασκαλία μιᾶς τέτοιας συμπεριφορᾶς γίνεται, μέσῳ τῶν ὀδηγιῶν καὶ κατευθύνσεων πὸν δίνουν οἱ γονεῖς, τῶν θετικῶν ἐνισχύσεων (ἔπαινοι, ἀνταμοιβές, ἐπιβράβευση), καὶ τέλος, τὴν ἐκθεση στὰ σωστὰ πρότυπα.

Τὰ παιδιά ἔχουν τὴν τάση νὰ ἀναπαράγουν τὶς ἐνέργειες, τὶς στάσεις καὶ τὶς συναισθηματικὲς ἀντιδράσεις τῶν προτύπων τους

(γονεῖς/δασκάλους/τηλεοπτικά πρότυπα), φαινόμενο πὸν ὀνομάζεται *μάθηση μέσω παρατήρησης*. **Τ**ὰ λόγια μας ἔχουν μηδαμινὴ ἀξία μπροστὰ στὶς πράξεις μας, στὸν τρόπο τῆς ζωῆς μας.

Κατόπιν αὐτῶν, λοιπόν, ἄς ἀναρωτηθοῦμε:

Ἄν ἤμασταν ἐμεῖς οἱ γείτονες τῆς Kitty Genovese, ἂν ἀκούγαμε τὶς σπαρακτικὲς κραυγὲς τῆς γιὰ βοήθεια, θὰ εἴχαμε κάνει κάτι; Τὰ παιδιά μας τὰ μεγαλώνουμε, διδάσκοντάς τα νὰ κάνουν κάτι σὲ μιὰ ἀνάλογη περίπτωση;

Ἄν ἡ ἀπάντηση εἶναι *ὄχι*, ἄς μὴν ἀποροῦμε πῶς ἔφτασε ἡ κοινω- νία μας σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο. **Ἄς** μὴν ἀποροῦμε, **γιατὶ δὲν ὑπάρχει πιὰ συμπόνια, ἀνθρωπιὰ καὶ κατανόηση**. **Γ**ιατὶ ὁ περισσότερος κόσμος αἰσθάνεται μόνος, ἀβοήθητος, καὶ πῶς κανεὶς δὲν τὸν καταλαβαί- νει. **Γ**ιατὶ γίναμε σκληροὶ καὶ ἀνάλγητοι. **Καὶ** ἄς μὴν περιμένουμε, φυσικά, κάποιον χέρι βοήθειας, ἂν βρεθοῦμε ἐμεῖς ποτὲ σὲ ἀνάγκη.

Ἔχουμε εὐθύνη νὰ πράττουμε τὸ καλὸ. **Νὰ** εἶναι ἡ ζωὴ μας ὅλη μιὰ πράξη καλοσύνης, καὶ μέσα ἀπὸ αὐτὴν νὰ διδάσκουμε καὶ στὰ παιδιά μας τὴν ἀξία τῆς προσ- φορᾶς. **Ὁ** *ἀλτρουϊσμός*, τὰ εὐγενικὰ συναισθήματα πρὸς τοὺς ἄλλους, ἡ ἐνσυναίσθηση, ἀκόμη καὶ ἡ αὐτοθυσία δὲν εἶναι ἔννοιες *οὐτοπικὲς*, ἀλλὰ ἐγγενῆς ἀνάγκη τῆς ὑπαρξῆς μας, πὸν καλλιεργεῖται καὶ ἀναπτύσσεται, μὰ πὸν ὁ σύγχρονος τρόπος ζωῆς κινδυνεύει νὰ ἐκτοπίσει. **Ὁ** ξυγόνο τῆς ψυχῆς μας ἄς εἶναι ἡ ἀγάπη· τὴν ἔχουμε τόσο ἀνάγκη ὡς Χριστιανοί, ὡς σύζυγοι καὶ γονεῖς, ὡς μέλη τῆς κοινωνίας μας, καὶ ὡς ἄνθρωποι.

(*) Περιοδ. «Σύνδεσμος» Καλαμάτας, ἀριθμ. 573/Νοέμβριος 2022, σελ. 280-281. • Τῆς Ἀγγελικῆς-Ἐλευθερίας Ἰ. Παπασαραντοπούλου, Ψυχολόγου. • Ἐπι- μέλ. ἡμετ.